

LAKIALOITE 69/2004 vp

Laki oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Viime vuosina oikeudenkäynteihin on liittynyt entistä enemmän julkisuutta, ja kuluneena keväänä on Ruotsin mallin mukaan ensimmäistä kertaa itse oikeudenkäynti televisioitu lähes kokonaisuudessaan. Julkisuuden henkilöiden esiintyminen oikeussalissa on saanut paljon tilaa mediassa, mutta myös raakojen henkirikosten käsittelyä oikeudessa on seurattu tiiviisti televisiossa ja lehdistössä. Oikeudenkäyntien runsas mediajulkisuus voi kuitenkin olla haitallista asian käsittelylle sekä kansalaismielipiteelle oikeuslaitoksen kunnioittamisesta.

Median kautta kansalaisille välittyvä kuva rikoksenteijöistä, jotka oikeussalissa puolittain makaavat pöydällä kasvojaan käsien alla piilottellen tai ovat naamioituneet kasvot peittäville vaatteilla. Näistä kuvista on rangaistusten yleisestävän merkityksen kannalta pelkkää haittaa. Tuomioistuimen kunnioituksesta ei näy jälkeäkään myöskään niiden asianajajien käytöksessä, jotka parhaansa mukaan avustavat syytettyjä pitämään kasvonsa peitettyinä. Oikeudenkäyntien uutisointia seuraaville henkilöille voi näistä uutiskuvista jäädä se valheellinen käsitys, että oikeuden edessä voi tavallaan pysyä piilossa, eikä tarvitse kohdata tekoaan silmästä silmään.

Vuoden 2002 valtiopäivillä olen jättänyt eduskunnan puhemiehelle kirjallisen kysymyksen oikeudenkäyntien julkisuudesta. Kysymyksessäni olen oikeudenkäyntien julkisuuden käsitteen lisäksi kysynyt myös henkilöiden oikeudesta peitellä henkilöllisyyttään oikeussalissa.

Oikeusministeri Johannes Koskinen on vastauksessaan kysymykseeni käsitellyt oikeussalikäyttäytymistä seuraavasti: "Piilottelu- tai harhautusoperaatiot eivät kuulu asianmukaiseen oikeudenkäyntimenettelyyn. Prosessia johdettaessa on vaadittava rikoksesta epäillyltä ja muilta asianosaisilta oikeudenistuntoon soveltuvaa esiintymistä." Toisaalta ministeri Koskinen painottaa vastauksessaan hyvää journalistista tapaa, jonka mukaan lasten, nuorten ja psyykkisesti sairaiden rikoksenteijöiden nimiä ei tule paljastaa ja siksi näiden henkilöiden identiteettiä ei tule paljastaa myöskään kuvissa.

Viimeaikaiset uutiskuvat oikeudenkäynneistä osoittavat, että oikeuden puheenjohtaja tarvitsee järjestyksen valvonnan tueksi nykyistä seikaperäisempää sääntelyä siitä, mikä on asianmukaista käytöstä oikeussalissa. Oikeudenkäymiskaareen on tarpeen lisätä säännökset siitä, ettei kasvojen peittely tai vaatteiden avulla naamioituminen ole oikeussalissa sallittua.

Mikäli syytetyn henkilöllisyys on tarpeen pitää salassa, on asianmukaista rajata median oikeuksia kuvaamiseen siten, että minkäänlaista kuvaamista oikeussalissa ei sallita. Tällä menettelyllä vältymme uutiskuvilta, joissa syytetty esiintyy oikeussalissa asiattomasti pukeutuneena tai asiattomasti käyttäytyen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 362/1960 ja

lisätään 14 luvun 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 362/1960, uusi 2 momentti seuraavasti:

14 luku

Asian käsittelystä oikeudessa

6 §

Asianosaisten ei ole sallittua esiintyä oikeus-
salissa kasvot peitettynä tai naamioituneena.

7 §

Sitä, joka häiritsee käsittelyä, esiintyy oikeus-
salissa kasvot peitettynä tai naamioituneena tai

ei tottele oikeutta tai sen puheenjohtajaa taikka
muutoin loukkaa tuomioistuimen arvoa tai joka
oikeudessa tai oikeuteen annetussa kirjoitukses-
sa käyttää loukkaavaa taikka epäkunnioittavaa
puhe- tai kirjoitustapaa, saa oikeus omasta aloit-
teestaan heti rangaista sakolla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2004

Pertti Hemmilä /kok